

هــزى نهرم و دىپلـماسى گشتى له سهدهى 21

نووسـر: جـزف ناي

وهرگـانى له فارسىيهوه: تهحسین تهها

“جـزف ناي” (Joseph Nye)، تىـرىسيهنى جهنگى نهرم و دىپلـماسى گشتى، له 20كهوتى 20ى ژوئن (حوزهيران)ى 2010 له يهكهم دانىشتنى پهرلهمانىي ئهـنجومهنى برىتانىا به ناوى “هـزى نهرم و دىپلـماسى گشتى له سهدهى 21” وتارـكى پـشكـهش كرد.

له گـهـانهوه بـ لهـندن و دىدارى دـستانى دـرىنم خـشـاـم. دهـبـ بـم، لهوهى كه هـندـكتان هاتنه لاي من و گوتتان ئهـگـر باسى مشتومـئامـز بهـنمه گـگـ، دانىشتنهكه بهـجـ دـن، تووشى شكـ بووم. پـويسته سهـرهـتا سوپاسى ئهـو لوتفـهـتان بكهم كه له ناساندنى مندا نىشانـتان دا. ئهـمه ئهـو ځـگارهم وهـبـير دـنـتهوه كه منداـنام كهـمتهـمن بوون و، كاتـ كه كهـسـكـ پهـيوهـندى به ماـمانهوه دهـكرد و دهـپـرسى: “بهـز ناي لهـويه؟” ئهـوان له وهـامدا دهـيانگوت: “بهـ، بهـام ئهـو، ئهـشته نيهـه كه به كهـكى ئـوه بـت.”

چهمكـكى ئهـكادىمى

هزم دهـكرد ئهـمشهـو سهـبارته به هـزى نهرم و دىپلـماسى گشتى قسهـتان بـ بكهم. بىنـىـ چـنـتىـ بهـلووتكه گـيشتنى چهمكـكى ئهـكادىمى، زـر سهـرنجـاكـشه. ئهـم دهـستهـواژهـيم كاتـ كه له ساـى 1990 خـرىكى نووسىنى پـرتووكـكـ بووم، داـشت؛ لهـو پـرتووكـدا هـوـم دـدا وونى بكهمهوه كه بـچى بهـ اى من ويلايهـته يهـگـرتووهـكان بهـرهـو نهـمان ناچـت. هـزى سهـربازى و ئابوورىم بـ باسهـكانم زياد كرد، بهـام وا هـستم دهـكرد شـكـ كهـمه. بهـشه ونبووهـكه، تواناي وـاتـكـ بوو له گـيشتن به خواستهـكانى خـى له ځـگـى اـكـشـكـردن (جاذبىة)، نهـك بهـكارهـنـانى زهـبروزهـنگ و سزادانهوه. من ئهـم اـكـشـكـردنـهـم ناو نا “هـزى نهرم”.

هـزى نهرم چهمكـكى نوـ نيهـه و هـمان هـفتارى مرـىـيه. هـروهـك مارتىن گوتى، ئهـنجومهنى برىتانىا دـزىويهـتـيهوه و له ساـى 1934هـوه تاكوو ئـستا بهـباشى بهـكارى هـناوه و، ئـستاكه له هـفتا و

پنجمین ساوهگه ی دامه زانندی نه نجومه نه که دا، ئاهه نگی ب ئم سهرکه وتنه گگاوه. ئه وهی که هیلاری کلینت ن هزی زیرهک (Smart Power)، یان تکه هه هزی هق و نهرم به سیاستکی نو ناو بیات، ز رشتکی سهرنج اکه شه. سهروه ختک ه جینتائ، ووی کرده نو نهرانی هه فده یه مین خولی ک نگره ی چین و، گوتی که پویسته چین زیاتر له جاران له سهر هزی نهرمی خی وه به ره نان بکات. ئه وهی به سهر ئم چه مکه دا هات، ب من ز ر سهرنج اکه ش بوو.

هزی نهرم و هخنه گره کانی

۱- چند حا هتک له مژووی سوپا: مر قه هشین و به دگومانه کان، به بناوه ک سهری هزی نهرم ده کهن و، هه مووی له گه په یوه ندییه گشتییه کان، بابه تی بکه ک و له م ج ره شتانه دا به یه ک شت داده ن. بهم دوا یییه له په رتوو ک کدا خو ندمه وه که “هزی نهرم یه ککه لهو بیر که جوانه ئه کادیمیانه ی که له ز ر ک له تاقیکردنه وه کانی سیاستی دهره وه دا، که وتوو. هیچ کاتک سوپا کان، ته نانه ت به هی قوو ترین اکه شهریه که لتوورییه کانه وه نه وه ست نراون. ” ل ئه وهی استی ب، ئم بانگه شه یه سه رله به ری هه یه. نموونه یه کی سهرنج اکه ش له سا ی 1762 هه یه. کات که فر دریکی مه زن (Frederick the Great) گه مار درا و، نزیک بوو بشکست، سیزارینا ئلیزابت (Czarina Elizabeth) مرد و، سیزار پیتا (Czar Peter) کو ی، له شو ننی دانیشته. ئه و نزیکی ز ری له پیتا ری مه زن ده گرت. پیتا سوپای ووسیای بانگ کرد و فر دریکیش هه هات. ئه مه حا هتک که، که تیدا کاریگه ری هزی نهرم له سهر سوپا به ته واوی دیاره.

ئه گه ر چاو له جه نگی جیهانی یه که م بکه ن، دهرانن که یه ک له ه یانه ی که ئه مریکییه کان له جیاتی ئه مانیا، بوونه هاوپه یمانی بریتانیا- و و درو ویلسن له م گه یه دا ز ر هه و ی دا- هزی اکه شهری بریتانیا بوو. ئه و مژوونوو سانه ی که پ ژاونه ته سه ر لک کینه وهی ئه و سه رده مه، اشکاوانه ایان گه یاندوو که هزی نهرم له و ژگار ه دا کاریگه ری له سهر ز ر ک له سوپا گه وره کان هه بووه.

۲- ق رخنه بوون ب (تایبه تنه بوون به) ده و ه ته یاریکه ره کان له په یوه ندییه ن وده و ه تییه کاندا

مه بهستی من له هزی نهرم چییه؟

ھنز، توانای کاریگه‌ریدانانہ لہسہر ئہوانی تر بے بہدہستہٴنانی ناکامی خوازراو. ئوہ دہتوانن لہ سہ گہوہ ھنز بہکار بہٴنن: لہ گہی ھہ ھہ، لہ گہی تہماحکردن، لہ گہی اگہ شکردنہوہ کہ ئہوانی تر ناچار دہکات ئہوہی خشتان دہو، ئہوانیش خشیان بو. ئہگہر ئوہ بتوانن ئہوانی تر وا لہ بکہن کہ داواکہتان قبوو بکہن، دہتوانن بہشکی گہورہ لہ سیاسہتی نہخوازراوی "گچان و گزہر" لا بہرن. بہیہ بہ ہچاوکردنی ئہم بابہتہ، ھزی نہرم شتک نیہہ کہ بہ دہوہتکی تایبہت، یان پہیوہندیہ نہودہوہتییہکانہوہ تایبہت و سنووردارکراو بہ. ئہم باسہ، لہ ھہ سوکہوتی مرٴقہکاندا ہوانہ. یہک لہ گہکانی پراکتیکبونی، ئہوہیہ کہ ھزی ھہخہتاندن و بہلاٴدابرڈن، جیہانیہ.

۳- بہ شہوہیہکی تایبہت (قرخکراو)، ھنزکی ئہمریکی نیہہ

ھہندہ کہس ہخنہی ئہوہم لہ دہگرن کہ ھزی نہرم تایبہت بہ ئہمریکا دہزانم، بہو ھہیہی کہ قسہ لہسہر ھزی نہرم و جیہانیبونی ئایدیا ئہمریکیہکان دہکم. بہام دہقاودہق پچہوانہی ئہمہیہ. من لہ نووسینہکانمدا ھہوہم داوہ کہ ئہمریکیہکان لہوہ ئاگادار بکہمہوہ کہ ئہگہر بہ شہوہیہکی دروست سوود لہ ھزی ہقی خیان و ہرنہگرن، لہوانہیہ ھزی نہرمی خیان بدٴٴٴنن. جگہ لہوہیش، ھزی نہرم تہنیا لہ بہردہستی ئہمریکیہکاندا نیہہ. ئہم قسہیہیہی من ہنگہ اچہکٴنہر بہت، بہام استییہکھی، لہو باوہہدام "ئوسامہ بن لادن" کہ ھہوہی زہر دہدرہ بہ دستگیرکردنی (ئہم وتارہ بہر لہ کوشتننی بن لادن نووسراوہ- وەرگٴٴٴ)، بہ اددہیہکی زہر بہرچاو خاوہنی ھزی نہرمہ. ئہو، ئہو کہسانہی ناچار نہکرد کہ ھرش بکہنہ سہر دوو تاوہرہکہ و، شتکیشی نہدانہ. ئہو، ئہوانی تہنیا بہ پہیامکی تٴکدہرانہ اگہشا، کہ بہ ھہرحا بہ نمونہیہکی باش بہ جہنگی نہرم دٴتہ ھہژمار. ھزی نہرم، ئہمریکی نیہہ. تہنیا فٴرمکی دیکھی ھزہ.

۴- ھزی نہرم، ھاوواتایہک نیہہ بہ کہلتوور

ھہندہ کہس لہو باوہہدان کہ لہوانہیہ ھزی نہرم ھنزکٴٴت، بہام ئہوہندہ گرنگ نیہہ. بہ نمونہ نیال فرگوسن (Niall Ferguson)، ھزی نہرمی بہرمہبنای کہلتوور و ہسف کردووہ و، پٴی وایہ کہ ئہم ھزہ، وزہیہکی نانہریتیہ؛ بہ پٴوونی ئہو، ئہم ھزہ "باش و نہرم" بووہ، کہ ئہم بانگہشہیہ دروستہ. ئہمہی کہ ھہندہ کہس پٴٴاوی "نایک" یان لہ پٴدا بہ و قہمیس "مایک" جٴردہن" یان لہ بہر کردبہ،

چەك بگرنه دەست و سەرە تان ل بگرن، خى له خيدا هاز دروست ناكات. ئەمە هەخنە يەكى پەشكاو و ب ئەس و ئەساسە كە فەيلە سووفان بە "هە بە بژى (سە فسە تە) ى هە بگر" ناوى دە بەن.

لە نوان هاز وەكوو سەرچاوە - ئەو شتەى كە دەتوانين سوودى ل وەرگرين- و هاز وەك هفتاردا، جياوازى هە يە. ئەم هە قيقە تە كە كەلتوور وەك سەرچاوە يەك بە شەو ى ئت ماتىكى لە هەموو د خكدا تواناى بەرھەمھ نانى هازى نىيە، شت ك نىيە جگە لە هە بە بژى هە بگر. ئەمە يان تەنيا پەيوە ندىى بە هازى نەرمەو ە نىيە، بە كوو لە بارەى گشت بەشەكانى هازو ە استە. ب نموونە لە بەر دەستدا بوونى سوپا يەكى گەورە لە تانك، ەنگە سەر كەوتنى بە دوادا ب ت؛ هە بەت ئەگەر جەنگە كە لە بيا بان هە بگيرس ت. بە ام ئەگەر لە ز نگاودا وو بدات واى ل نا يەت. ئەو سەرچاوە يەى كە بە گشتى ب پوانى هاز بەكار دەھ نين، هفتارى هاز دروست ناكات، ئەمە بە نرەى خى، ئەو ئەنجامانە بەرھەم د ن، كە دەمانەو.

سەرچاوەى هازى نەرم

۱- گرنگى ئەو ى كە بەردەنگ (موخاتەب) ى ئامانج بىر لە چى دەكاتەو

كات كە سەروكارمان لەگە هازى نەرمدا يە، بە پچەوانەى هازى ه قەو ە، ئەو ى كە چى بە م شكى بەردەنگى ئامانجدا ت دە پە، ز با يەخ پەيدا دەكات. بە هازى ه ق، ئەگەر بمەو پارەكەت بدزم، دەتوانم بتكوژم و دەسبەج پارەكەت وەچنگ ب نم. ئەو ەيش كە ت بىرى ل دەكە يتەو ە هچ گرنگى يەكى نىيە. بە ام بە هازى نەرم، ئەگەر بمەو پارەكەت بدزم، پويستە قەناعەت پ بە نم كە من مام ستا يەكى ئا يينيم و، ئەگەر هەژمارى بانك يەكەت بەدى بە من، جىهان زگار دەكەم. ل بەدا يە كە ئەو ى ت بىرى ل دەكە يتەو ە با يەخ پەيدا دەكات. لە ئەنجامدا، هازى نەرم وەك سەما يەكە كە پويستى بە ياو ەرى شەرىك ك هە يە.

۲- كەلتوور

هازى نەرم و ئەو مېت دانەى كە كەلتوور، دەتوان ل لە گە يانەو ە بب تە ما يەى سوود ل وەرگر تنى هازى نەرم، بە هچا و كەردنى ناو ەك، بەتوندى گ انى بەسەردا د. سامو ل هانتينگ ت ن، هاو كارى پ شووى من لە زانك ى هار قارد، بە "پكدادانى شارستان يە تەكان" گوزارشتى لە د خى ئ ستاى جىهان كرد. ب نموونە ئەو، جەنگى نوان دەو ە تانى

45 و، سوپا - له ئهسا دا ههزی دهریایی- بوو، که ئهه یارمه تیانهی وه خست. کهواته سوپا، ده توانه وه کوو سه رچاوه یهک، هفتاری ههزی ههق، یان هفتاری ههزی نهرم بهرهم بهه نهت.

0- ستراتیژی حکومهت

ئهمه ده بهت له گرنگی چ نهتی گهینی ههزی نهرم به ستراتیژییهکی حکوومی، ته بگهین. له هه نهده وه وه، ئهه کاره زهحه تتره له ههزی ههق و، کاتکی زیاتری دهه. ههزی نهرم په یوه نهی به سه رچاوه گهله که وه پهیدا دهکات، که به ته واوی له ژه دهستی حکومه تدا نین. ههروه ها له هه نهده باروده خدا، به ئاسانی ناتوانه سوود لهه سه رچاوانه وه ربگیرهت. قه رار نییه بهرنامهی نه ته می کیه یای باکوور ابگرم و، کیم ج نهگ (Kim Jong Il) ازی بکهه بهرنامه نه ته مییه که ی بوهسته نهت. له لایهکی تره وه نه گهه به وه سه بارهت به باشته کردنی مافی مرهق یان بازای ئازاد، کاره ببهه په ش، به گومان ههزی نهرم له ههزی ههق باشته ده بهت. ئهمه له وه په شیمانیه وه که جهنگی عهراق هه نهی، درکمان بهه کرد.

چ نهتی کارکردنی ههزی نهرم

1- مه دهله ههسته وه و نا ههسته وه کان

چ نهتی کارکردنی ههزی نهرم، له به نه هه تدا له ژه ره دوو مه دهله دا په ناسه ده کره: ههسته وه و نا ههسته وه. له مه دهلی ههسته وه دا باسه که له سه ره نوخبه کانه، وهه حه ته ی سیزار په ته ره و فره دریکی مه زن. نوخبه یهک به لای نوخبه یهکی تر ده که شه ره و کاره کیان به ده کات و، لهه جه ره کارانه. له گه نه مه یشدا، زه ره ی جارانه کارکردنی ههزی نهرم له دوو مه دهلی دوو قه ناغیدا ده ده زینه وه. نه وه ته ده که شه نه، به مه بهستی کاریه گه ریدانان له سه ره حکومه تی وه ته که، کاریه گه ری بخره نه سه ره ای گه شتی که مه گه ی نه وه وه ته. نه مه مه ته ده کی نا ههسته وه یه.

چه نهده نمونه یهک له ژینگه یهکی نا کارامه دا

ههزی نهرم ژینگه یهکی کارامه به دا هه شتی سیاست ده نه ته کایه وه. نهه مه سه له یه به نه ره ی خه ی، نه گه ره بهت و به شه وه یهکی نه شیاو نه نهام بدره، ده توانه ژینگه یهکی نا کارامه دروست بکات. جهنگی عهراق له سه ی 2003، ده توانه نمونه یهکی باش بهت به نهه بانگه شه یه. به شه به نیاز بوو تا چواره مین به شی ههزی پیاده له هه گه ی

تورکیا و باکووری عراقهوه هوانه ی ئه و واته بکات. جه ماوه رتی (شعبیهت) ی ئه مریکا له تورکیا به توندی دابه زیبوو و، ئمه هه زکی نهرمی ز رمان له کیس دابوو؛ تا ادهیهک که تهنانت به یارمه تی زری هزی هقیش، نه مان توانی له هگی تورکیا و باکووری عراقهوه سوپا به ئه و بن رین. لهم حا ته دا ده بینین، نه بوونی هزی نهرم و هاتنه دیی ژینگه یه کی نا کارامه، ده ستوه ردانی هزی هقی ل ده که وه. ههر له و ساته وه خته دا، بش هیوادار بوو که هاو هکی، قیس نت فاکس (Vicente Fox)، سه ر کک ماری مه کسیک، له نه ته وه یه کگرتوه کاندای پشته ی بگر، به ئه وه ی ه رشکردنه سه ر عراق شه رعیهت وه بگر. سه ر کک مار فاکس، ههستی ده کرد له وه که ئه مریکا به ادهیه کی زری هزی نهرمی خی له مه کسیک د اندووه، ناتوان ئه و کاره بکات. ئه مه یشیان نموونه یه کی تر بوو له ژینگه ی نا کارامه، که بایه خی هوه استه وخ وه که زیاتر له جاران تخ ده کات.

۲- ه رش ی پ چه وانه

ئیم که پسپ ران و شر فه کارانی سه ربازی، زیاتر له ابردوو له گرنگی هزی نهرم ت گه یشتوون. دکت رین کی به ناوبانگ که ئستا که له سوپای ئه مریکا دا هاتووه ته هه وه، پ ی ده گوتر “ه رش ی پ چه وانه”. لهم دکت رینه دا به مه بهستی دا بینکردنی ئاسایش، هزی هق به کار ده ه نر، و، دوا ی ئه وه هزی نهرم د ته مه یدان و در ژه ی کاره که ده گر ته ده ست؛ له هگی به رنامه ی وهک هاو کاری مر قد ستانه، یان دروستکردنی قوتابخانه و نه خ شخانه کان و، لهم ج ره هه نگا وانه. ئه وه ده توانن له ناوه کی قسه کانی ژه نه ا ده یفید پترایوس (David Petraeus) دا ئه مه ببینن: “ئمه له عراق اشکا وانه گوتمان که ئه وه خه ک نا کوژن، یان به ره و ش ش کی پیشه سازی نا ن”. له فیلمی دیک م نتاریی “ژووری ک نتر”، په یامن بر کی ئه لجه زیره ای ده گه یه ن که ههر ژه نه ا ک که ستراتیژییه کی په یوه ندیکاران ه نه ب، ههر له بنه ه تدا ستراتیژیی نیه. ئمه له سه رده م کدا به سه ر ده به یین که ژ به ژ گرنگی هزی نهرم تهنانت له سوپادا، زیاتر ده ب.

به کاره نانی هزی نهرم له هگی دیپل ماسیی گشتیه وه

۱- گرنگی په یوه ندیه دوولایه نه کان

مه ترسیی ت وانیی میلیتاریزمی له اده به ده ر و مه رکه زییه تی

حکومى، هموو کاتک له ئارادايه. له سردهمى زانياريه کان، هـز به شـوه يه کى بهربـاو دابهش بووه و، به بهراورد له گهـه اـبردوو له حاـه ته هيرارکى (زنجيره پله) ييه کهى کم بووه ته وه. ئەمه به و مانايه يه که په يوه ندييه دوولايه نه کان له زـر حاـه تدا به شـوه يه کى بهرچاو، له فرمانپـکردن کارى گهـرتـره. به شداربوويه کى گهـنج له چيکـسلـفاکيا له کـنفـانسي ساـزبورگ له مباره يوه قسه يه کى سهـرنجـاکـش ده گـگـته وه. ئەو گوتى: "ئەمه باشتريـن اـگه يانـدنه، چونکه اـگه يانـدن نيـه." من له و باوهـه دام نهـنيى سهـرکه وتنى ئـمه لهـمـدا، سهـبارت به وهى پـويسته چـن له بارهـى ديپلـماسيى گشتيـه وه بير بکه ينه وه، هر ئەمه يه.

نمونه يه کى سادهم بـ ديپلـماسيى نهـريتيى کا بينه خستـ ته وو. وای دابنـن دهـوهـتى ژماره 1، استهـوخـ له گهـه دهـوهـتى ژماره 2 دا په يوه نديى هه يه. کاتـ دهـوهـتى ژماره 1 ههـوهـ دهـوات تاكوو دهـوهـتى ژماره 2 بخاته ژـر کارى گهـريـه وه، استيـه کهى سوود له ديپلـماسيى گشتيى نهـريتي وهـرده گـر. ههـرچه نـده ئەم هـوته بهـم ساکاريه نيـه. ئيمـکه که کـمهـکـفـرمى جياواز له په يوه نديى نـوان کـمهـگهـکان ههـن، که يه کجار ئاـزن.

۲- ههـوهـدان بـ وهـستانـدى به کارهـنـانى مينه زهـمـينيـه کان

ههـوهـدان بـ به کارهـنـانى مينه زهـمـينيـه کان، دهـکرـ وهـک نمونه يه کـ تاووتوـ بکرـت. يهـکـ له و که سانهـى دهـستى لهـم مهـسه له يهـدا ههـبوو، واته جـدى ويليامز (Jody Williams)، که دواچار خهـهـتى "نـبلـى برده وه، له دهـستپـکى گهـکهـدا ته نيا چالاکفانـکى خوازيارى ئاشتى بوو. ئەوهـى تريان که سايه تيهـکى زـر به ناوبانگ بوو به ناوى پـنـسس دايانا (Princess Diana)، که توانيى سهـرنجى پـنـنامه و ميدياکان بـ لای خـى اـبکـشـت و، گشت دهـسهـهات و ئيعتبارى خـى لهـم گهـهـدا خسته گهـه. ههـروهـها لهـم پـيهـدا ههـندـ دهـوهـت ههـبوون، که ناتوانـر به هـزه باـدهـسته کانى دونيا ناو ببردـن: که نهـدا، نهـرويچ، سوودان و هتد. ئەم هاوپه يمانـتـيه "تـکچنراو" ه له کـمهـگه و دهـوهـتان، به هـزترين سيستهـمى بيرـکراسى، تاکه هـزى باـدهـستى جيهان، واته "پـنـتاگـنـى تـکـشکاند. ئەم حاـه ته، شـوازـکى زـر جـى سهـرنجى له داـشتنى سياسه تدا وـنا کرد.

۳- ديپلـماسيى گشتيى "نو"

با به تـک هه يه که به ناونيشانى ديپلـماسيى گشتيى "نو" باسى لـوه

ده كړت و، به گشتی له ناستی كځمه گه كاندا شياوی تاووتو كړدنه. زږر گرنګه كه فځكوس بخرته سر ئم ناسته، به ئام ئه گهر ته نیا فځكوس بڅه نه سر ئو ناسته، له بیري ده كهن كه ئو شتهی كه گرنګه، وځنه ی گشتییه. دیپل ماسی گشتی نو ځ به شځی گرنګه له وځنه یه، به ئام نه ك هه مووی.

۴- ځا به ریی گځځا نه وه (حه كایهت)

له سرده می زانیاریه كاندا له گه ځ "پارادځكسی فراوانی" (Paradox of Plenty) دا به ره وځوین. زانیاریه كان به زیاده وه له به رده ستدان به ئام سرچاوه ده گمه نه كان، "سرنج" و "ئییعتیار"ن. ئمه به مانایه یه كه ئم ځځ كه زږر ك له سیاسه تدا شتنه جیهانییه كان، له سر ئییعتیار ځا به ری ده كهن. له ځووی نه ریتییه وه، هه میسه ده گوترا له سیاسه ته زږده وځه تییه كاندا یاریكه رځ سر ده كه وځ، كه سوپا كه ی سر كه وځت. ئم ځځ كه یش ئه وه ځ گرنګه كه كامه لایهن سر كه وځ، به ئام ئه وه یش كه سربورده ځ و چي ځځ کی كامه لایهن سر كه وځ، زږر گرنګه.

۵- ئییعتیار

بهم پځیه به كار هځنانی هځزی نهرم، به شځوه یه کی تاییهت سه خته. ئییعتیار گرنګییه کی تاییهت به خځی هه یه و، ئو ځځ گه یانه ی كه ئو ده توانن لهم ځا به رییه دا بځ سرنج ځا كځشان، ئیداره ی ئییعتیاره كه بكن یاخود له دهستی بدهن، تا ځا دده یه کی زږر په یوه ندی به توانا تانه وه هه یه بځ دروستكردنی ئو ئییعتیاره.

۶- سځ هه ند له دیپل ماسی گشتی

یه كځکی تر له شځوازه كانی بیركردنه وه له باره ی دیپل ماسی گشتی ئه وه یه، كه وه كوو سځ بازنه ی هاوناوه ند یاخود سځ هه ندی جیاواز، وه كوو بوو كه شوو شه كانی ماتری ځكای ځووسی (Russian Matryoshka dolls) لځی بځوانین. ناوه ندیترین بازنه و ئه وه ی كه ده وځهت كځنتر ځځ کی زیاتری له سر هه یه، په یوه ندییه كانی ځځځانه و په رچه كرداری خځرای له گه ځدایه ځ. ئه گهر شتځ ځوو بدات و ئو ه به خځرای له سره وه ی ئو هه كایه ته دا نه بن، كه سځکی تر ئو فهزای زانیاریه پځ ده كاته وه و، ئو ه تا هه تایه، ده بځ ځځی دځاو بگځن. ئه گهر ده نځییه کی پیس و چه په ځ به و بستځنځ، ده بځ هه میسه له دواوه بن، مه گهر ئه وه ی بزنانن چځن وه ځامی بده نه وه.

ځه هندی دووهم، سه بارهت به په یوه ندی ستراتیژی به كه به شځوه ی

بوو. ئەم ۋوداوه، نموونه يه كى ز ږر گرنه.

ئمه له بهر ننگار بوونه وهى تير ريزمى سهروونه ته وه ييدا، وهك هه نگاوه باشه ځاى ځاى ابردوو كار ناكه ين، به ځام قه رار وايه فږر بين. قه رار وايه فږر توناي سوودوه رگرتن له جه نگاوه رانى هږى زيرهك بين. هږى هق له هه ند ځاى تدا به كه ځاى دت، به ځام كا تځ كه قسه دته سر "د" و مښك"ى جه ماوه رځى زږر، هږى نهرم ده كه وه ته كار. له و دځه دا جه نگاوه رانى هږى زيرهك، پويستيان به ديپل ماسيه كى گشتى زيره كانه ده بځاى. ديپل ماسى گشتى زيرهك، به نهرى ځاى پويستى به وه يه له ځاى گرنه ئيعتبار و ځاى خنه گرتن له ځاى و ځاى كځاى مه ځاى مه ده نى له بهر هه مه ځاى نانى ئەم جږره ځاى هږه دا، تځ بگات.

ئه گه ر ئمه بگه ځاى ځاى ځاى به سهرده مى به كار هږه نانى پځاى پاگه نده، نهك بهس له قه ناعه تپه ځاى نانا شكستمان هږه ناوه، به ځاى كوو به ناچارى هږى نهرمى ځاى مان لاواز كردووه. هږى نهرم، پشتى به تځاى گه يشتن له بير كردنه وه و زه ينييه تى ئەوانى تر به ستووه. باشترين ديپل ماسى گشتى ئەوه يه، كه له شه قام ځاى جووتسايد بځاى. زږر سوپاس بځاى گوږتنتان.

سږچاوه:

<https://gerdab.ir/fa/news>